

Ο οργανισμός Mobile Info Team δημοσίευσε μια έκθεση βασισμένη σε έρευνα που διεξήχθη στη διάρκεια του περασμένου χρόνου. Η έρευνα βασίστηκε σε 50 μαρτυρίες ανθρώπων που βρίσκονταν υπό κράτηση σε προαναχωρησιακά κέντρα (ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α) στην ηπειρωτική Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων των Παρανέστι (Δράμα), Ξάνθη, Αμυγδαλέζα (Μενίδι), Κόρινθος, Ταύρος (Πέτρου Ράλλη) ή στο Φυλάκιο (Ορεστιάδα). Συνομιλήσαμε με ανθρώπους από το Αφγανιστάν, την Αλγερία, την Αίγυπτο, το Ιράν, το Κουρδιστάν, το Μαρόκο, το Πακιστάν, τη Συρία και την Τουρκία, των ηλικιακών ομάδων μεταξύ 16 και 51 ετών. Οι ερωτήσεις μας επικεντρώθηκαν στην πρόσβαση στο άσυλο, τη νομική συνδρομή, την πρόσβαση στην πληροφόρηση, την διερμηνεία, τις συνθήκες υγιεινής, βασικές δομές, ιατρική και ψυχολογική υποστήριξη, πρόσβαση στην εκπαίδευση ή τις ψυχαγωγικές δραστηριότητες, καθώς και τη δυνατότητα συμμετοχής σε διαμαρτυρίες.

- **Υπήκοοι τρίτων χωρών**, οι οποίοι δεν έχουν το νόμιμο δικαίωμα διαμονής στην Ελλάδα και δεν βρίσκονται στη διαδικασία ασύλου ή έχουν δεχτεί αρνητική απόφαση στην αίτηση ασύλου τους, μπορεί να κρατούνται σε προαναχωρησιακά κέντρα εν αναμονή της απέλασής τους.
- **Αιτούντες άσυλο** μπορεί να κρατούνται σε προαναχωρησιακά κέντρα για συγκεκριμένους λόγους, συμπεριλαμβανομένων των λόγων δημόσιας τάξης, που σημαίνει ότι θεωρούνται απειλή για την κοινωνία.

Κύρια ευρήματα

1. Σχετικά με τη διαδικασία και την πρόσβαση στα δικαιώματά τους

- Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό δίκαιο, η κράτηση πρέπει να αποτελεί έσχατη λύση. Ωστόσο, η έρευνά μας υπογραμμίζει ότι τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα μετά τις νομοθετικές αλλαγές με την εκλογή του πολιτικού κόμματος της Νέας Δημοκρατίας το 2019, η κράτηση υπηκόων τρίτων χωρών έχει αποκτήσει συστηματικό χαρακτήρα στο Ελληνικό δίκαιο και έχει κανονικοποιηθεί στην πράξη, όσον αφορά τους αιτούντες άσυλο. Οι περισσότεροι από τους ανθρώπους στους οποίους μιλήσαμε είχαν συλληφθεί από την αστυνομία, είχαν ελεγχθεί για νομιμοποιητικά έγγραφα και είχαν κρατηθεί σε κάποιο αστυνομικό τμήμα προτού μεταφερθούν σε ένα από τα προαναχωρησιακά κέντρα, όπου διέμεναν για μεγάλο χρονικό διάστημα.
- 45% των ερωτηθέντων κρατούνταν για διάστημα μεγαλύτερο των 6 μηνών. Οι συμμετέχοντες επεσήμαναν έναν φαύλο κύκλο από κράτηση και αποφυλάκιση, που οδηγούσε σε ορισμένες περιπτώσεις σε έως και 33 μήνες κράτηση. Αυτό οφείλεται στην απουσία επίσημων επανεισδοχών από την Ελλάδα προς χώρες όπως η Αλγερία, το Μαρόκο, η Τυνησία, λόγω διοικητικών καθυστερήσεων.
- Η έρευνά μας εστίασε, επιπλέον, στην σημαντική απουσία πληροφόρησης και κατανόησης σχετικά με τα δικαιώματα των κρατούμενων, την γενικότερη κατάστασή τους ή τη διαδικασία ασύλου. Περισσότερο από το 90% των ερωτηθέντων ανέφεραν ότι δεν είχαν λάβει καμία ενημέρωση σχετικά με την κατάστασή τους, τον λόγο της κράτησής τους ή πώς μπορούν να προχωρήσουν. Περαιτέρω ανάλυση της βάσης δεδομένων του οργανισμού Mobile Info Team ανέδειξε μια σημαντική αναστάτωση μεταξύ των ωφελουμένων μας που βρίσκονται σε κέντρα κράτησης, η οποία επιβαρύνεται από την έλλειψη υπηρεσιών διερμηνείας. Στο 40% των ερωτηθέντων δεν είχε παρασχεθεί διερμηνεία και βασίστηκαν στη βοήθεια από συγκατατούμενούς τους. Επίσης, ένα τουλάχιστον 30% εξαναγκάστηκε να υπογράψει έγγραφα σε γλώσσα που δεν κατανοούν.
- Η Ελληνική νομοθεσία προβλέπει την δωρεάν παροχή νομικής συνδρομής προς τους κρατούμενους που θέλουν να υποβάλλουν αντιρρήσεις στην απόφαση κράτησης. Στην πράξη, ωστόσο, δεν έχει συνταχθεί ένα σύστημα δωρεάν νομικής συνδρομής για την υποβολή των σχετικών αντιρρήσεων. Περισσότερο από το 80% των ερωτηθέντων δεν είχε πρόσβαση σε δωρεάν νομική συνδρομή και πολλοί αναγκάστηκαν να προσλάβουν δικηγόρο, πληρώνοντας έως και 2000 ευρώ.

2. Σχετικά με τις συνθήκες κράτησης:

- Οι συνθήκες κράτησης μέσα στα προαναχωρησιακά κέντρα είναι αρκετά υποβαθμισμένες. 61% των ερωτηθέντων που διέμεναν στα διάφορα προαναχωρησιακά κέντρα τόνισαν τις υποβαθμισμένες συνθήκες υγιεινής, καθώς και ότι τα κέντρα είναι βρώμικα, γεγονός που οδηγεί στην καλλιέργεια μούχλας και στην εμφάνιση τρωκτικών και εντόμων. Οι υποδομές περιγράφονται ως ετοιμόρροπες, στις οποίες, όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι ερωτηθέντες, ούτε ζώα δεν θα μπορούσαν να κατοικήσουν. Επιπλέον, περιγράφονται ως ανθυγιεινές και πάνω από το 50% των ερωτηθέντων συνέκρινε τα προαναχωρησιακά κέντρα κράτησης με φυλακές. Τα προαναφερθείσες συνθήκες έχουν εμφανή επιρροή στην ψυχολογική κατάσταση των κρατουμένων, οι οποίοι περιέγραψαν ότι αντιμετωπίζονται ως εγκληματίες, παρότι είναι αιτούντες διεθνούς προστασίας. Αυτό καθίσταται εμφανές από τη σημαντική απουσία πρόσβασης σε λειτουργικές τουαλέτες, μπάνια, κρεβάτια, στρώματα, ρουχισμό και ψυχαγωγικές δραστηριότητες, οι οποίες είναι ανύπαρκτες. Για παράδειγμα, στην Ξάνθη και στην Κόρινθο, μια λεκάνη χρησιμοποιούταν από 50 άτομα.
- Η ιατρική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής και ψυχολογικής υποστήριξης, ήταν αρκετά περιορισμένη στα εξεταζόμενα κέντρα κράτησης στην Ελλάδα και προσβάσιμη μόνο σε επείγουσες περιπτώσεις. Αυτό αναφέρθηκε από το 80% των ερωτηθέντων, ενώ αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ωφελούμενοι της Mobile Info Team που βρίσκονται σε συνθήκες κράτησης. Σε αρκετές χρονικές περιόδους, δεν υπήρχαν διαθέσιμοι γιατροί. Οι κρατούμενοι επεσήμαναν ότι περίμεναν αρκετούς μήνες για ένα ραντεβού με τον γιατρό. Στην Κόρινθο, για παράδειγμα, οι κρατούμενοι ανέφεραν αναμονή έως και 5 μήνες.
- Στις περιπτώσεις που υπήρξε πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη, η παροχή διερμηνείας μετά βίας παρασχέθηκε, αναγκάζοντας τους ασθενείς να ζητήσουν τη βοήθεια συγκρατουμένων τους, παραβιάζοντας με αυτόν τον τρόπο το ιατρικό απόρρητο του ασθενούς.
- Ως αποτέλεσμα των συνθηκών κράτησης, η ψυχική υγεία των κρατουμένων επιβαρύνθηκε σημαντικά. Σχεδόν το ένα τέταρτο (¼) των ερωτηθέντων αναφέρθηκε στην ύπαρξη σημαντικής ψυχολογικής επιδείνωσης, συμπεριλαμβανομένων της κατάθλιψης, των αυτοκτονικών σκέψεων και πρακτικές αυτοτραυματισμού.

Η έκθεση ολοκληρώνεται με τις προτάσεις μας προς το Ελληνικό κράτος, προκειμένου να συμμορφωθεί με το Ευρωπαϊκό δίκαιο και τη δική του νομοθεσία σχετικά με:

- τη χρήση της κράτησης (η οποία χρειάζεται να αποτελεί εξαιρετικό μέτρο έσχατης λύσης και όχι να χρησιμοποιείται όταν δεν υπάρχει προοπτική απέλασης),
- την πρόσβαση σε πληροφόρηση αναφορικά με την κράτηση και τις διαδικασίες ασύλου,
- την πρόσβαση σε διερμηνείς και μεταφράσεις εγγράφων,
- την κράτηση ανηλίκων,
- τις συνθήκες κράτησης στα αστυνομικά τμήματα,
- τις συνθήκες κράτησης στα προαναχωρησιακά κέντρα και την πρόσβαση σε προϊόντα υγιεινής,
- την πρόσβαση μη κερδοσκοπικών οργανώσεων στα κέντρα κράτησης,
- την πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένης της ψυχολογικής υποστήριξης,
- την πρόσβαση σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες στα κέντρα κράτησης.

Ζητούμε επίσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να μην παρέχει οικονομική στήριξη στο Ελληνικό κράτος έως ότου διεξαχθεί μια ανεξάρτητη έρευνα. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα πρέπει να είναι δημοσίως προσβάσιμα. Θα θέλαμε να δούμε την έναρξη διαδικασιών κατά της Ελλάδας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και τη λήψη μέτρων για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης του Ελληνικού κράτους με το Ευρωπαϊκό δίκαιο. Ζητούμε, επίσης, την επίσκεψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής μεταχείρισης, σε όλα τα προαναχωρησιακά κέντρα κράτησης.